

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра права

Юрій Мудрик

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна **Екологічне право України**
Освітньо-професійна програма **Право**
Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

Таблиця 1 – Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Лагойда Тетяна Володимирівна
Профайл викладача	http://new.khnu.km.ua/wp-signup.php?new=et
Е-маїл викладача(ів)	tanja.marple@gmail.com
Контактний телефон	097-9033672
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=8168
Консультації	Очні: вівторок з 14-30 до 15-30 ауд. 4-322 Онлайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Таблиця 2 – Загальна характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проєкт	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
				Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття					Самостійна робота, в т.ч. ІРС			залік	іспит
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
О	Д	2	3	5	150	68	34		34		82			+	

Анотація навчальної дисципліни

«Екологічне право України» є дисципліною обов'язкової складової навчального плану циклу дисциплін професійної підготовки, яка сприяє професійному формуванню фахівців з права. Студенти отримують теоретичні знання, практичні навички і уміння у сфері екологічного права України щодо предмету, методу, системи і принципів екологічного права; джерел екологічного права України; поняття та елементів екологічних правовідносин, підстав їх виникнення, поняття та змісту прав на природні ресурси, їх обмежень та обтяжень; змісту екологічних прав і обов'язків; поняття та змісту охорони природних ресурсів, контролю за їх використанням та охороною, юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства; основ права екологічної безпеки; застосування знань з екологічного права для розв'язання практичних завдань; інтерпретування та узагальнення нормативного складу екологічного права; письмового й усного представлення наукового і практичного матеріалу та його аргументування, що забезпечить належну фахову підготовку фахівців з права.

Формат проведення дисципліни: лекції і практичні заняття. Студенти мають змогу отримувати індивідуальні консультації. Навчальний курс включає самостійну роботу студентів.

Пререквізити – ОЗП 04 громадянське суспільство; ОПП 07 судові і правоохоронні органи; теорія ОПП 22 держави і права.

Кореквізити – ОПП 15 земельне право України; ОПП 19 право ЄС; ОПП 06 міжнародний захист прав людини.

Мета дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти системи поглядів та спеціальних знань в галузі екологічного права України, набуття практичних навичок щодо тлумачення та застосування норм екологічного законодавства.

Завдання дисципліни: сформувати у здобувачів вищої освіти здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку

суспільства, техніки і технологій, застосовувати знання у практичних ситуаціях, знання та розуміння предметної області та професійної діяльності, навички використання інформаційних і комунікаційних технологій, прагнення до збереження навколишнього середовища, здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти, консультувати з правових питань, зокрема, можливих способів захисту екологічних прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, самостійно готувати проекти актів правозастосування.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен знати стан основних проблем науки екологічного права; функції та завдання екологічного права; предмет екологічного права; джерела екологічного права та їх структуру; поняття та значення екологічних правовідносин, їх місце в механізмі правового регулювання, передумови їх виникнення; правовий статус суб'єктів права власності на природні ресурси та права природокористування, а також вміння самостійно аналізувати акти екологічного законодавства, володіти навичками практичного використання еколого-правових засобів: використовувати дані науки екологічного права для вирішення професійних завдань; орієнтуватися в системі екологічного законодавства та в судовій практиці щодо розгляду екологічних спорів; тлумачити чинне екологічне законодавство; правильно застосовувати норми екологічного права.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

Таблиця 3 – Тематичний і календарний план дисципліни

№ тижня	Тема лекції*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Поняття, предмет, метод, система та джерела екологічного права	Поняття, предмет, метод, система та джерела екологічного права	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	5	1-6; 7, 8
2,3	Правові основи управління в галузі екології	Правові основи управління в галузі екології	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	4	1-6; 7, 8
4	Право власності на природні ресурси в Україні	Право власності на природні ресурси в Україні	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	5	1-6; 9-15, 24
5	Право природокористування	Право природокористування	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	5	1-6; 8; 9-15; 18, 19
6	Екологічні права та обов'язки громадян України	Екологічні права та обов'язки громадян України	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	5	1-6; 7, 8
7	Економіко-правовий механізм в галузі екології	Економіко-правовий механізм в галузі екології	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	5	1-6
8	Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства	Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	5	1-6; 8, 24, 25, 26
9	Правові засади використання і охорони земель	Правові засади використання і охорони земель	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	6	1-6; 10, 23
10	Правові засади використання і охорони вод	Правові засади використання і охорони вод	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття. Підготовка до захисту реферату.	5	1-6; 9

11	Правовий режим використання і охорони надр	Правовий режим використання і охорони надр	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	5	1-6; 11
12	Правовий режим використання і охорони лісів	Правовий режим використання і охорони лісів	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	5	1-6; 12
13	Правова охорона атмосферного повітря	Правова охорона атмосферного повітря	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	5	1-6; 13
14	Правовий режим використання та охорони тваринного світу	Правовий режим використання та охорони тваринного світу	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття. Підготовка до захисту реферату.	5	1-6;10, 14, 22
15	Правовий режим територій і об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі України	Правовий режим територій і об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі України	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	5	1-6; 8, 16, 17
16	Правове регулювання використання та охорони рекреаційних, лікувально-оздоровчих зон і курортів	Правове регулювання використання та охорони рекреаційних, лікувально-оздоровчих зон і курортів	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	5	1-6; 21
17	Правове забезпечення екологічної безпеки	Правове забезпечення екологічної безпеки	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	7	1-6; 8, 20
			Всього за 3-й семестр	82	

Примітка: *Лекції проводяться щотижня по дві години, практичні - щотижня по дві години

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу в Університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Студент зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, індивідуальне та інші домашні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відвітати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. При виконанні індивідуального завдання з дисципліни студент має дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагіату він отримує незадовільну оцінку і має виконати індивідуальне завдання за новою темою.

Критерії оцінювання результатів навчання

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з урахуванням коефіцієнта вагомості і встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. При оцінюванні знань студентів використовуються різні засоби контролю, зокрема: усне опитування; засвоєння теоретичного матеріалу з тем перевіряється тестовим контролем; якість виконання, набуття теоретичних знань і практичних навичок перевіряється шляхом розв'язання задач та перевірки індивідуального завдання. Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: знання теоретичного матеріалу з теми; вміння студента обґрунтувати прийняті рішення та розв'язувати задачі; своєчасне виконання домашніх завдань з теми.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Усне опитування (обов'язковий мінімум оцінок – 5)	Індивідуальне завдання (13)	Підсумковий контрольний захід (іспит)
ВК: 0,4	0,2	0,4

Оцінювання самостійної роботи

Завдання для самостійної роботи полягає в підготовці аналітичної довідки. Вона має бути виконана машинописним способом 14 шрифтом з одинарним інтервалом загальним обсягом до 5 сторінок. Даний вид роботи не є чисто реферативним і окрім загальної інформації має містити (не менше 30 відсотків) аналіз практики застосування описаного з використанням статистичної інформації, прикладів з судової практики, діаграм, графіків, таблиць і т. ін.

Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою.

При отриманні негативної оцінки індивідуальне завдання слід перездати.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Вітчизняна оцінка, критерії
A	4,75–5,00	5 Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4 Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4 Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3 Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3 Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2 Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2 Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Питання для підсумкового контролю з дисципліни

1. Поняття екологічного права та перспективи його розвитку.
2. Предмет і метод екологічного права.
3. Принципи та функції екологічного права.
4. Система екологічного законодавства.
5. Система екологічного права.
6. Екологічні правовідносини: поняття та види.
7. Об'єкти екологічного права.
8. Суб'єкти екологічного права.
9. Джерела екологічного права.
10. Кодифіковані нормативні акти в системі джерел екологічного права.
11. Підзаконні нормативно-правові акти в системі екологічного права.
12. Поняття та види екологічних прав громадян.
13. Право громадян на отримання екологічної інформації.
14. Право громадян на безпечне довкілля.
15. Право громадян на отримання екологічної освіти.
16. Право громадян на здійснення загального природокористування.
17. Право громадян на здійснення спеціального природокористування.
18. Способи захисту екологічних прав громадян.
19. Гарантії забезпечення екологічних прав громадян.
20. Обов'язки громадян у галузі охорони довкілля.
21. Спеціальні обов'язки громадян у галузі охорони довкілля.
22. Загальна характеристика права власності на природні ресурси .
23. Форми права власності на природні ресурси.
24. Об'єкти права власності на природні ресурси.
25. Суб'єкти права власності на природні ресурси.
26. Підстави виникнення права власності на природні ресурси.
27. Підстави припинення права власності на природні ресурси
28. Правові форми використання природних ресурсів.
29. Суб'єкти права природокористування.
30. Об'єкти права природокористування.
31. Підстави виникнення, зміни та припинення права природокористування.
32. Правове регулювання орендного природокористування
33. Загальна характеристика управління в галузі охорони довкілля.
34. Поняття та види функції управління в галузі охорони довкілля.
35. Система органів державного управління в галузі охорони довкілля.
36. Правові форми громадського управління в галузі охорони довкілля.
37. Підстави та порядок проведення оцінки впливу на довкілля.
38. Екологічне ліцензування.

39. Екологічний аудит: поняття та порядок проведення.
40. Екологічний контроль: поняття, завдання, види.
41. Методи та стадії здійснення екологічного контролю.
42. Правове регулювання ведення Червоної книги України.
43. Громадський екологічний контроль.
44. Правові форми платежів у галузі екології.
45. Поняття і склад екологічного правопорушення.
46. Правовий режим зон надзвичайної екологічної ситуації.
47. Правовий режим територій, забруднених внаслідок Чорнобильської катастрофи.
48. Лісові ресурси як об'єкт екологічних правовідносин.
49. Управління та державний контроль за використанням і охороною лісів.
50. Право лісокористування і його види.
51. Права та обов'язки лісокористувачів.
52. Правове регулювання здійснення рубок в лісах.
53. Правове регулювання здійснення побічного лісокористування.
54. Правове регулювання здійснення побічної лісозаготівлі.
55. Правова охорона лісів.
56. Особливості майнової відповідальності за порушення лісового законодавства.
57. Кримінальна відповідальність за порушення лісового законодавства.
58. Правове регулювання охорони земель.
59. Води як об'єкт правового регулювання використання і охорони.
60. Управління та державний контроль за використанням і охороною вод.
61. Право водокористування та його види.
62. Права та обов'язки водокористувачів.
63. Правова охорона вод.
64. Відповідальність за порушення водного законодавства.
65. Надра як об'єкт екологічних правовідносин.
66. Державне управління в галузі використання і охорони надр
67. Право користування надрами та його види.
68. Ліцензування у сфері надрокористування.
69. Відповідальність за порушення законодавства про надра.
70. Атмосферне повітря як об'єкт правового регулювання.
71. Правові заходи охорони атмосферного повітря.
72. Державний управління, контроль та облік природокористувачів, які використовують атмосферне повітря.
73. Дозвільна діяльність у сфері використання атмосферного повітря.
74. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.
75. Поняття та види користування тваринним світом.
76. Управління та державний контроль за використанням і охороною тваринного світу.
77. Правове регулювання мисливства.
78. Правове регулювання рибальства.
79. Правова охорона тваринного світу.
80. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства про тваринний світ.
81. Поняття та форми використання рослинного світу.
82. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства про тваринний світ.
83. Поняття та види територій і об'єктів природно-заповідного фонду.
84. Державне регулювання і контроль на природно-заповідних територіях.
85. Правовий режим національних та біосферних заповідників.
86. Правовий режим національних природних парків, заказників, пам'яток природи, заповідних урочищ.
87. Правовий режим ботанічних садів, дендрологічних, зоологічних парків .
88. Відповідальність за порушення природно-заповідного режиму.
89. Правовий режим рекреаційних зон.
90. Порядок створення рекреаційних зон.
91. Правовий режим курортних і лікувально-оздоровчих зон.
92. Порядок створення курортних і лікувально-оздоровчих зон.
93. Правові форми використання курортних і лікувально-оздоровчих зон.
94. Правова охорона курортних і лікувально-оздоровчих, рекреаційних зон
95. Правовий режим природних ресурсів в межах виключної морської зони та континентального шельфу.
96. Правовий режим поводження з відходами.

Рекомендована література

Основна

1. Екологічне право України: навчальний посібник / за ред. І.І. Каракаша, Т.Є. Харитонові, А.І. Черемної. Одеса: Гельветика, 2018. 408 с.
2. Екологічне право України. Загальна частина : підручник / М.В. Краснова, Ю.А. Краснова. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2021. 190 с.

3. Екологічне право / за ред. А.П. Гетьмана. Харків : Право, 2021. 552 с.
4. Екологічне право України / за ред. Т.П. Устименко. Київ : Алерта, 2016. 290 с.
5. Тетарчук І.В. Екологічне право: Особлива частина: повний акад. курс. К.: Центр учбової літератури, 2022. 230 с.
6. Екологічне право: Особлива частина / за заг. ред. О.М. Шуміла. Харків: ХНУВС, 2017. 384 с.

Додаткова

7. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28.06.1996 р. ВВР. 1996. № 30. Ст. 141.
8. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. ВВР. 1991. № 41 Ст. 546.
9. Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. ВВР. 1995. № 24. Ст. 189.
10. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. ВВР. 2002. № 3-4. Ст. 27.
11. Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР. ВВР. 1994. № 36. Ст. 340.
12. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р., № 3852-XII в редакції Закону України від 08.02.2006 р., № 3404-IV/ ВВР. 2006. № 21. Ст. 170.
13. Про охорону атмосферного повітря: Закон України у редакції Закону України від 26.01.2001 р. ВВР. 2001. № 48. Ст. 252.
14. Про тваринний світ: Закон України від 13.12.2001 р. ВВР. 2002. № 14. Ст. 97.
15. Про рослинний світ: Закон України від 09.04.1999 р. ВВР. 1999. № 22-23. Ст. 198.
16. Про екологічну мережу: Закон України від 24.06.2004 р. ВВР. 2004. № 45. Ст. 502.
17. Про біосферні заповідники в Україні: Указ Президента від 26.11.1993 р. Урядовий кур'єр. 1993. № 173. 2 грудня.
18. Положення про порядок охорони суверенних прав України у її виключній (морській) економічній зоні, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12.06.1996 р. № 642 ЗП України. 1996. № 13. Ст. 366.
19. Про виключну (морську) економічну зону: Закон України від 16.05.1995 р. ВВР. 1995. № 21. Ст. 152.
20. Про зону надзвичайної екологічної ситуації: Закон України від 13.07.2000 р. ВВР. 2000. № 42. Ст. 348.
21. Про курорти: Закон України від 05.10.2000 р. ВВР. 2000. № 50. Ст. 435.
22. Про мисливське господарство і полювання: Закон України від 22.02.2000 р. ВВР. 2000. № 18. Ст. 132.
23. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. ВВР. 2003. № 39. Ст. 349.
24. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
25. Кримінальний кодекс України: від 05.04.2001 р. №2341-III ОВУ. 2001. -№ 21. Ст. 920.
26. Кодекс України про адміністративні правопорушення: від 07.12.1984р. №8073-X ВВР УРСР. 3984. №51. Ст. 1122.

Викладач

Т.В.Лагойда

Гарант ОП

С.І.Кравчук

Зав.кафедри

М.П.Вавринчук

